

Bolesław Wstydlivy – łagodny książę w okrutnych czasach

19 stycznia 2015

Życie księcia w dobie rozbitcia dzielnicowego nie było usłane różami. Na włości zwaśnionych Piastów uderzały mongolskie zagony, a stosunki z sąsiadami wymagały ciągłego trzymania ręki na pulsie. Z kolei zdobycie tronu krakowskiego przysparzało tylu przyjaciół, co przeciwników.

W takich warunkach przyszło wychowywać się Bolesławowi, znanemu później pod przydomkiem „Wstydlivy”. Urodził się w 1226 roku jako jedyny syn Leszka Białego i księżniczki ruskiej Grzymisławy. Jego ojciec został jednak zamordowany zaledwie półtora roku później, podczas zjazdu w Gąsawie. O prawo do opieki nad małoletnim dziedzicem tronu krakowskiego ubiegali się zatem wszyscy książęta, liczący się na scenie politycznej. Najsilniejsze podstawy prawne posiadał ku temu książę wielkopolski Władysław Laskonogi, który zawarł z Leszkiem Białym porozumienie, mówiące, że ten który przeżyje drugiego, obejmie rządy w jego dzielnicy i rozłoży opiekę nad potomkami.

Rywale nie zamierzali jednak odpuszczać. Do próby sił rychło przystąpił Konrad Mazowiecki (stryj Bolesława) i Henryk Brodaty. Ostatecznie regentka Grzymisława, respektując postanowienia męża, uznała Władysława Laskonogiego jako księcia krakowskiego. Ten jednak, zmagając się z problemami we własnej dzielnicy, zawarł porozumienie z Henrykiem Brodatym, przekazując mu rządy namiestnicze. Sytuacja ustabilizowała się, zatem los młodego Bolesława wydawał się zabezpieczony. Ale czy słusznie?

RYCERSKA ODSIECZ

Największym przegranym musiał czuć się Konrad Mazowiecki. Porywczy książę nie zamierzał pogodzić się z porażką.

Wielokrotnie nękał Małopolskę najazdami, a w 1233 roku zdołał nawet pojmać Grzymistawę i Bolesława. Matka siedmioletniego księcia doznała w niewoli wielu upokorzeń. Na pomoc przyszedł jednak możnowładca Klemens z Ruszczy, który w przebraniu wyprowadził więźniów z opresji, korzystając z chwili, w której strażnicy zajęci byli piciem i zabawą. Za całą akcją stał Henryk Brodaty, w związku z czym jego pozycja, jako wybawiciela potomka Leszka Białego, dodatkowo wzrosła. Stał się niekwestionowanym władcą Krakowa, a Bolesławowi, z całej ojcowskiej domeny, pozostała jedynie Sandomierszczyzna.

Cały dotychczasowy porządek legł jednak w gruzach wraz z najazdem Mongołów w 1241 roku. Upadła potęga Henryków śląskich, Bolesław zaś uciekł na Węgry, gdzie mógł liczyć na pomoc siostry, żony królewicza Kolomana. Od 1239 roku był też ożeniony z Kingą, córką króla Węgier Beli IV (brata Kolomana), co dodatkowo przybliżało go do dynastii Arpadów. Bolesław czekał zatem na obczyźnie aż ucichnie wojenny zgiełk i możliwym stanie się powrót na własne włości.

UTRACONE DZIEDZICTWO

Pod nieobecność Bolesława Wstydlivego władzę w Krakowie objął książę śląski Bolesław Rogatka, nie zdołał on jednak dotrzeć do małopolskiej stolicy. W zastępstwie rządził tam Klemens z Ruszczy, raz za razem odpierając ataki Konrada Mazowieckiego. Agresorowi udało się nawet zdobyć wawelski gród, jednak nie zyskał poparcia rycerstwa.

W 1243 roku, w związku z osłabieniem rywali, Bolesław powrócił z Węgier i przy aprobachie możnowładztwa przejął władzę w Małopolsce. Pokonawszy Konrada w bitwie pod Suchodołem, ostatecznie ustabilizował swoją pozycję, chociaż porywczy książę mazowiecki nie zrezygnował z walki aż do końca życia. Dobiegło ono kresu w 1247 roku, a jego następcy utrzymywali z Bolesławem przyjazne stosunki. Krakowski książę mógł zatem skupić większą uwagę na rozwoju swojej domeny i politycznych rozgrywkach z sąsiadami.

POLAK, WĘGIER, DWA BRATANKI

Przez wiele lat Bolesław Wstydlivy utrzymywał ścisłe stosunki z Węgry. Wspomagał Belę IV zbrojnymi posiłkami w trakcie jego zmagania z Czechami (np. w roku 1253 czy 1260). Silne powiązania rodzinne w pewien sposób narzucały mu takie postępowanie, ale z politycznego punktu widzenia było to marnotrawienie sił na nie dotyczącym krakowskiego księcia konflikcie. W 1260 roku, po bitwie pod Groissenbrunn, Węgrzy ostatecznie przegrali zmagania, usuwając się w cień zwycięskich Czech. Tymczasem Bolesław miał własne problemy: w latach 1259-60 spadł na Małopolskę drugi najazd tatarski. Mongołów wspomagały też oddziały ruskie, zobowiązane do działania na wezwanie chana. Pogrzebało to dobre stosunki polsko-ruskie, jakie kształtowały się we wcześniejszych latach. Wstydlivy ponownie nie zdecydował się na obronę swojej domeny, chroniąc się w Sieradzu, na dworze Leszka Czarnego.

Lata 70. przyniosły pewne zmiany w polityce Bolesława. W obliczu wyraźnego osłabienia Węgry, jak i własnego księstwa (z trudem udało mu się obronić domenę przed buntem możnych i zwolenników Władysława opolskiego), postanowił przejść na stronę czeskiego króla Przemysła Ottokara II. Ten zaś zawzięcie rywalizował z królem niemieckim, Rudolfem Habsburgiem, o wpływy w Austrii, Styrii i Karyntii. O losach konfliktu zadecydowała bitwa pod Suchymi Krutami w 1278 r. Czesi ponieśli dotkliwą klęskę, a ich władca zginął na polu bitwy. Porażka ta była też silnym ciosem dla czeskich sprzymierzeńców, a wśród nich największe straty odnieśli Polacy. Rok po bitwie, 7 grudnia 1279 r., Bolesław Wstydlivy zmarł bezpotomnie, kończąc tym samym losy małopolskiej linii Piastów. Na swego następcę wyznaczył przyjaciela i krewnego, Leszka Czarnego.

WSTYDLIWY KSIAŻĘ

Mimo niepowodzeń w polityce zagranicznej, panowanie Bolesława Wstydliwego pozytywnie zapisało się na kartach historii. Swoją

przydomek zawdzięczał wielkiej pobożności – wraz z żoną Kingą (późniejszą świętą) żyć mieli bowiem w czystości aż do końca swych dni. Obok wypraw odwetowych na Jaćwingów organizował też misje chrystianizacyjne, którymi kierowali franciszkanie. To właśnie za jego panowania Bracia Mniejsi rozpoczęli swoją działalność w Krakowie. Duże znaczenie zyskało też tamtejsze biskupstwo. Książę nadał duchownym liczne immunitety, a ponadto w czasie jego rządów doszło do kanonizacji św. Stanisława (1253 r.), co w przyszłości nie pozostało bez wpływu na próby zjednoczenia ziem polskich.

Bolesław był świadom korzyści płynących z rozwoju miast, dlatego czynnie popierał kolonizację niemiecką. Prawa miejskie otrzymały wtedy m.in. Kraków (1257 r.), Bochnia, Jędrzejów i Sącz. Ponadto przeprowadził reformę, przywracającą wyłączne prawo własności państwowej w kopalniach w Wieliczce i ledwo co odkrytych złożach soli w Bochni.

Książę roztropny i łagodny – tak Bolesław Wstydlivy zapisał się w pamięci potomnych.

Autorstwo: Antoni Olbrychski

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

BIBLIOGRAFIA

1. Grodecki Roman, Bolesław Wstydlivy [w:] Polski Słownik Biograficzny, t. 2, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1936, s. 260-262.
2. Marzec Andrzej, Bolesław V Wstydlivy [w:] Piastowie. Leksykon biograficzny, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1999.
3. Szczur Stanisław, Historia Polski: średniowiecze, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.